

MISCELLANEA

MIECZYŚLAW ROKOSZ

(Uniwersytet Jagielloński)

Z CZYNNOŚCI KOMITERU KOPCA KOŚCIUSZKI OD 24 KWIETNIA 2018 DO 26 MARCA 2019 ROKU

Abstrakt

Artykuł jest skróconym sprawozdaniem z czynności Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie w roku 2018. Obejmowały one m.in.: opiekę konserwatorską nad Kopcem Kościuszki i jego udostępnianie, organizację stałej wystawy kościuszkowskiej, pielęgnowanie tradycji kościuszkowskiej, imprezy patriotyczne związane z obchodami 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, jak również przygotowania do obchodu 200-lecia Kopca Kościuszki i Komitetu (1820–2020).

Słowa kluczowe: Kopiec Kościuszki, Komitet Kopca Kościuszki, tradycja kościuszkowska, upamiętnienia, wystawa kościuszkowska, stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości

OPIEKA NAD KOPCEM

Głównym zadaniem Komitetu jest troska o symboliczną Mogiłę Kościuszki. Bryła Kopca jest stale monitorowana przez urządzenia zainstalowane wewnątrz¹, a dane są gromadzone w formie elektronicznej. Ponadto Kopiec jest badany pod kątem geodezyjnym przez dra inż. Rafała Gawałkiewicza z Katedry Ochrony Terenów Górniczych, Geoinformatyki i Geodezji Górniczej na Wydziale Geodezji i Inżynierii Środowiska AGH. Badania te z wykorzystaniem w/w danych elektronicznych prowadzone są nieodpłatnie od 2015 roku kilka razy do roku, a ich wyniki składane są w Biurze Komitetu. Jed-

¹ W czasie remontu przeprowadzonego w latach 1999–2002 w Kopcu zostały zainstalowane urządzenia techniczne do pomiaru różnych wielkości fizycznych związanych z pracą bryły Kopca jako budowli geotechnicznej. Wielkości te przesyłane są do komputera, w którym zainstalowano oprogramowanie do ich archiwizacji. Urządzenia monitorują ruchy bryły Kopca w kierunku pionowym (ekstensometry pionowe albo repety) oraz odkształcenia poziome i promieniste (ekstensometry poziome albo inklinometry, poziomometry). Urządzenia te działają w permanence, rejestrując w/w ruchy co 15 minut. System ten pełni więc ważną funkcję diagnostyczną, co ma ułatwić zaprojektowanie skutecznych i trwałych remontów.

nak i bez nich każda pora ulewnych deszczów sygnalizuje nam słabość bryły Kopca, zwłaszcza skarp południowych, które nie zostały objęte remontem przeprowadzonym w latach 1999–2002. Dlatego też na zlecenie Komitetu już w roku 2017 Firma IMTM Małecki i Marzec (czyli dr inż. Ireneusz Marzec i Tymoteusz Małecki) z Sopotu opracowała projekt budowlany dotyczący remontu i stabilizacji Kopca Kościuszki. Projekt ten, po przedłożeniu Urzędowi Konserwatora Miasta Krakowa, skierowano następnie do Wydziału Geotechniki Politechniki Krakowskiej z prośbą o wykonanie ekspertyzy geotechniczno-budowlanej. Przeprowadzili ją dr hab. inż. Andrzej Truty, prof. PK, dr hab. inż. Aleksander Urbański, prof. PK, i dr inż. Henryk Pachla. Z ekspertyzy wynika, że „dalsze procedowanie sprawy możliwe będzie po uzupełnieniach projektu i zajęciu stanowiska przez projektantów”. Komitet zwrócił się więc do autorów projektu z prośbą, by ustosunkowali się do uwag zawartych w ekspertyzie PK. Ci zaś stwierdzili, że ich projekt budowlany zawiera wszelkie wymagane prawem informacje niezbędne do otrzymania prawomocnego pozwolenia na budowę. Następnym etapem będzie uszczegółowiony projekt wykonawczy. Taka odpowiedź została przekazana ekspertom z PK, którzy nadal stoją na sta-

nowisku, że projekt wykonawczy od razu powinien być przygotowany bardziej szczegółowo. Autorzy projektu nadal jednak utrzymują, że na tym etapie nie podejmą się jego uszczegółowienia, ponieważ wymaga to obliczeń za pomocą programów komputerowych na kosztownych licencjach, a wyniki mogą ulec zmianie na skutek późniejszych korekt. Wobec tego impasu, jaki wynikł z różnicy zdań – jak sądzimy – między uczonymi teoretykami a praktykami, projektanci proponują złożenie nowej wersji projektu. Komitet i Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków czekają więc na nowy projekt.

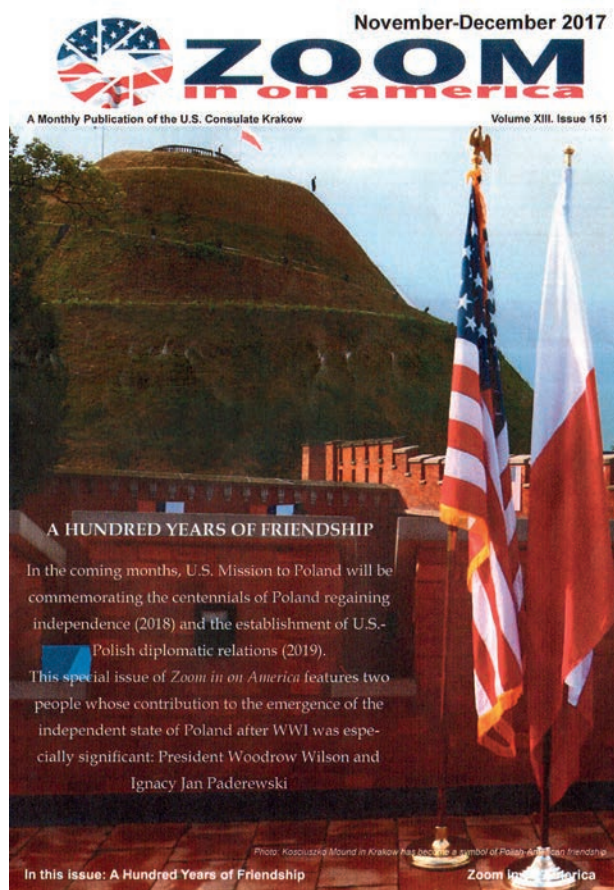
Od 30 kwietnia pielęgnacją zieleni na skarpach Kopca Kościuszki i odsnieżaniem ścieżek porą zimową zajmują się pracownicy firmy FOR GARDENS (z siedzibą w Krakowie, ul. Aleksandra Fredry 2) powstałej na miejsce zajmowanej się dotąd Kopcem upadłej firmy ogrodniczej GARDENA. Jesienią nowi opiekunowie nieodpłatnie zasadzili na tamburze Kopca kilkaset tulipanów. Jest to zacząć planowanego przez nas ogrodu, w którym znalazłaby też swoje miejsce róża „Tadeusz Kościuszko”, ochrzczona i nazwana tak w czasie uroczystości Roku Kościuszki dnia 12 października 2017 roku.

Dnia 19 września 2018 roku odsłonił u wejścia na Kopiec tablicę pamiątkową z piaskowca informującą, że decyzją Prezydenta RP Andrzeja Dudy z dnia 22 listopada 2017 roku Kopiec Kościuszki wraz z otoczeniem został uznany za Pomnik Historii².

W roku 2018 Kopiec odwiedziły 169 674 osoby, z czego również wystawę 63 277 osób. W tym 4818 osób z uzasadnionych powodów (np. grupy młodzieży ze specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, harcerze, dzieci rodzin polskich zza wschodniej granicy itp.) uzyskało naszą zgodę na zwiedzenie bezpłatnie. Dla porównania dodajmy, że w roku 2017 Kopiec odwiedziło 147 706 osób, z czego również wystawy 69 310 osób.

W związku z przypadającym na rok 2018 obchodem stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości Kopiec Kościuszki, na którego szczycie stale powiewają flagi narodowe, od święta 11 Listopada do końca tego miesiąca był ozdobiony spływającą od szczytu do podstawy wyraźnie widoczną z miasta, szeroką flagą białą-czerwoną. Ponadto od wieczoru

² Wobec faktu, że Kancelaria Prezydenta RP ufundowała jednolite tablice informacyjne dla wszystkich obiektów zabytkowych uznanych za pomniki historii i taką tablicę otrzymał także Komitet – umieścimy ją przy wejściu na Kopiec, a wiszącą tam dotąd tablicę piaskowcową osadzimy na ślepej ścianie Kurtyny, przy wjeździe na teren Fortu, skąd jest widok na Kopiec, kaplicę bł. Bronisławy i zabudowania fortowe.

1. Kopiec Kościuszki – symbol przyjaznych stosunków Polski i Stanów Zjednoczonych. Strona tytułowa gazety Konsulatu Generalnego USA w Krakowie „ZOOM in on America”, November – December 2017, Volumen XIII, nr 151

11 listopada do końca roku u szczytu Kopca zapalane były i płonęły (o ile nie gasił ich wiatr) dwie pochodnie gazowe. Inicjatorem tej „iluminacji” była spółka PG i NG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo. Zgodnie z podzielaną przez prezesa Komitetu Mieczysława Rokosza decyzją Konserwatora instalacja gazowa na Kopcu ma być całkowicie zdemontowana.

Z satysfakcją odnotowujemy, że Ambasada Stanów Zjednoczonych w Warszawie i Konsulat Generalny w Krakowie akcentowały rok 2018 jako rok stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości – pod hasłami: „A Hundred Years Together” oraz „A Hundred Years of Friendship”. Kopiec Kościuszki zaś był przywoływany jako symbol tej przyjaźni. Konsul generalny w Krakowie zorganizował (8 stycznia) w swej rezydencji wieczór, w czasie którego przypominał orędzie Woodrowa Wilsona, w którym prezydent Stanów Zjednoczonych upomniał się o suwerenną Polskę z dostępem do morza w systemie państw Europy po I wojnie światowej.

W okolicznościowych zaś wydawnictwach pojawiała się sylweta Kopca Kościuszki jako symbolu wzajemnych stosunków Polski i Stanów Zjednoczonych.

REMONT ADAPTACYJNY BASTIONU V NA CELE WYSTAWY STAŁEJ *KOŚCIUSZKO – BOHATER WCIĄŻ POTRZEBNY*

Metodą spawania wykonano montaż stalowej konstrukcji zadaszenia dziedzińca bastionu i pokryto ją szkłem grzewczym. Konstrukcja stalowa została pokryta farbą w dwóch warstwach, warstwą ognioochronną i powłoką nawierzchniową. Na konstrukcji stalowej zamontowano szkło grzewcze z przewodami elektrycznymi sprowadzonymi do rozdzielni elektrycznej. Kosz zlewowy połączony z rynną ma odprowadzać do kanalizacji wodę opadową i topniejącą na szybach grzewczych śnieg.

Przeprowadzono konserwację ceglanych ścian dziedzińca bastionu, przywracając właściwy wygląd i charakter ścian ceglanych o łącznej powierzchni 580 m². Konserwacja ta polegała m.in. na umyciu elewacji i oczyszczeniu zabrudzeń, uzupełnieniu ubytków ceglanych i uzupełnieniu fugi oraz scaleniu kolorystycznym całej powierzchni muru (cegieł i fug). Uzupełniono także ubytki w elementach kamiennych z piaskowca i zaimpregnowano cały mur środkami hydrofobowymi.

Prace konserwatorskie objęły też parter bastionu i przewiązkę łączącą bastion z kurtyną. Skuto tynki cementowo-wapienne z powierzchni ścian i sklepień, oczyszczono ściany i sklepienia metodą piaskowania, uzupełniono ubytki ceglanych ścian i stropów, wykonano fugi na całej powierzchni ścian i sklepień, na koniec ściany i stropy scalono kolorystycznie. Była to misterna, precyzyjna robota konserwatorska, która dała wysokiej jakości efekt estetyczny. Wyburzenie zaś ścian działowych uczyniło całe wnętrze bardziej przestrzennym.

Schodom z piaskowca prowadzącym z parteru na piętro bastionu przywrócono pierwotny (symetryczny) układ, likwidując ich zabiegi w dolnej części. W trakcie konserwacji schodów i metalowych balustrad odkryto datę roczną wykonania schodów (1860), a na trzech słupkach metalowej balustrady zauważono wypuncowany napis ZAKOPANE, wskazujący prawdopodobnie na wykonanie ich ze stali tatrzańskiej w zakopiańskich Kuźnicach Homolaców.

W ramach prac budowlanych w bastionie skuto posadzki z powierzchni ok. 300 m² i pogłębiono całą tę powierzchnię dla wykonania nowych warstw podłogi, rozprowadzono mające się znaleźć pod posadz-

ką instalacje kanalizacji sanitarnej, wentylacyjnej oraz wykonano trasy kablowe.

Z myślą o osobach niepełnosprawnych wykonano szyb windy wewnątrz bastionu z parteru na piętro. Wiązało się z tym przekucie dwóch sklepień i przeprowadzenie prac konserwatorskich murów, które będą widoczne ze szklanej kabiny windy.

Z myślą o niewidomych i niedowidzących przygotowywany jest metalowy model Kopca Kościuszki wraz z całym Fortem nr 2 „Kościuszkę” (sprzed dewastacji jego części zachodniej) i z najbliższym otoczeniem.

Opisane wyżej prace firma prowadzi pod nadzorem konserwatora miejskiego i przy codziennym nadzorze sprawowanym w imieniu Komitetu przez dyrektora Biura Komitetu Kopca Kościuszki – Leszka Cierpiałowskiego. Prace te finansowane są z funduszy SKOZK i Urzędu Marszałkowskiego. Równocześnie ze wzmiankowanymi wyżej pracami konserwatorsko-budowlanymi renomowana firma projektowa COSA NOSTRA, działająca w ramach konsorcjum ADWENTURE, opracowuje projekt wykonawczy wystawy *Kościuszkę – bohater wciąż potrzebny*. Konsultantem jest autor jej scenariusza dyrektor Michał Niezabitowski. Zadanie to jest finansowane z funduszy Urzędu Marszałkowskiego i w 30% ze środków własnych Komitetu.

Realizacja całości zadania – remont konserwatorsko-adaptacyjny bastionu i urządzenie wystawy oraz jej otwarcie – przewidziana jest na koniec 2020 roku.

WYDARZENIA NA KOPCU

– 17 lutego: W Kurtynie doroczna akcja „Przewodnicy dzieciom” (organizowana przez Urszulę Ormicką).

– 15–17 marca: Posiedzenie wyjazdowe Komisji Architektury Militarnej Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS w ramach obchodów setnej rocznicy utworzenia służby konserwatorskiej w Polsce. Spotkanie poświęcone było pracom konserwatorskim dotyczącym dziedzictwa fortyfikacyjnego Krakowa XIX i XX wieku. Uczestniczyli m.in. prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski, wiceprezydent Tadeusz Trzmiel i prezes Komitetu, który w swym przemówieniu zwrócił uwagę na wyjątkowość (barbarzyńsko zdewastowanego) Fortu nr 2 „Kościuszkę” i nierozzerwalnie z nim związanego Kopca Kościuszki. Wspominał o dokonaniach konserwatorskich na tym obiekcie staraniem Komitetu i o celowości dalszych działań konserwatorskich w tym zespole, a mianowicie odbudowie gwieździstej czę-

2. W VI Konferencji Edukacji Patriotycznej Młodzieży uczestniczyli także harcerze z Nowego Dworu Mazowieckiego, 21 maja 2018. Fot. ze zbiorów Komitetu Kopca Kościuszki

ści zachodniej Fortu i konieczności odsłonięcia go z samosiewnej zieleni, zwłaszcza od strony miasta.

– 21 maja: Stowarzyszenie Absolwentów Liceów Wojskowych SALW-a zorganizowało w naszym centrum wystawowo-konferencyjnym w kurtynie Fortu VI Konferencję „Edukacja patriotyczna młodzieży”. Konferencja odbyła się z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości i 100-lecia korpusów kadetów. Na konferencję, oprócz członków Stowarzyszenia SALW-a w liczbie ok. 80 osób, przyjechała grupa harcerzy z hufca ZHP im. Korpusu Kadetów nr 2 z Nowego Dworu Mazowieckiego, która po powitaniu i inauguracji zwiedziła Kopiec i wystawy.

– 8 września: Stowarzyszenie Geodetów Polskich zorganizowało na Kopcu Kościuszki Dzień Geodety pod hasłem: „Przemierzyliśmy Polskę Niepodległą”.

– 17 września: Odbył się plenerowy koncert orkiestry dętej z Norwegii dla zwiedzających Kopiec. Muzycy przez 45 minut grali różne utwory, w tym również te skomponowane przez Kościuszkę.

– 28 września: Pani Anna Dymna – prezes-założyciel Fundacji „Mimo Wszystko” – z okazji

15-lecia istnienia Fundacji zorganizowała zdobywanie Kopca Kościuszki przez jej niepełnosprawnych podopiecznych, w myśl hasła, że każdy ma swoje K-2. Imprezę zabezpieczali ratownicy z Podhalańskiej Grupy GOPR. Uczestniczyło w niej także troje wybitnych polskich himalaistów: Krzysztof Wielicki, Ryszard Pawłowski i Kinga Baranowska, którzy z tej okazji pierwszy raz byli na Kopcu Kościuszki. Podobna impreza odbyła się 12 maja 2012 roku.

– 5 października: Oddział krakowski PTTK im. ks. Karola Wojtyły wraz z Oddziałem IPN w Krakowie zorganizował Rajd Niepodległości: „Między dwoma Kopcami”, w którym wzięło udział 200 uczniów krakowskich szkół, przemierzając trasę z Kopca Kościuszki na Kopiec Piłsudskiego.

– 11 października: Na Kopcu Kościuszki odbyła się inauguracja rajdu młodzieży pod hasłem „Od Naczelnika do Naczelnika”. Organizatorem był prezes Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych Bogusław Nowak.

– 12 października: Uroczystość ślubowania uczniów klas pierwszych IV LO im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie.

3. Liderzy wyprawy podopiecznych Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko” na szczycie Kopca; od prawej: Janusz Świtaj – kierownik wyprawy, dwukrotny zdobywca Kopca, Kinga Baranowska, Krzysztof Wielicki, Anna Dymna, Ryszard Pawłowski, Mieczysław Rokosz i Mirosław Pawłowski (siedzi). Fot. ze zbiorów Komitetu Kopca Kościuszki

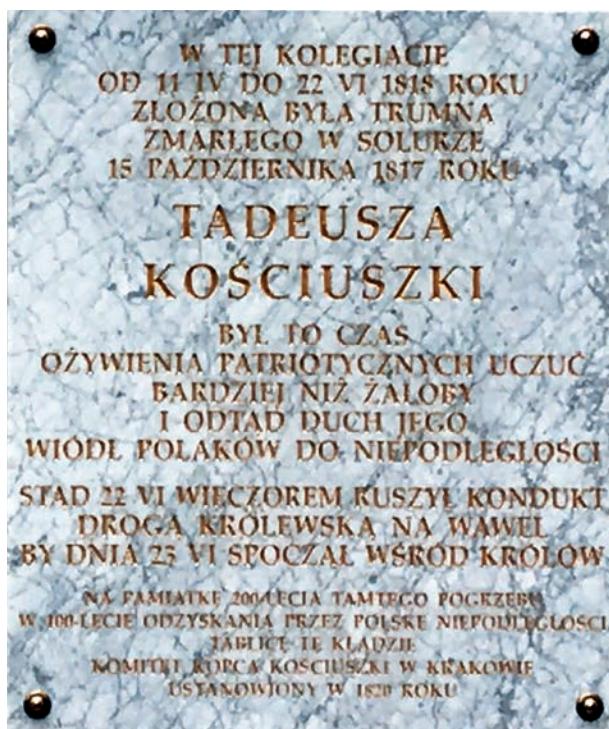
– 14 listopada: Szkoła Muzyczna II stopnia im. Fryderyka Chopina w Krakowie zorganizowała dla swych uczniów rajd niepodległości „Między dwoma Kopcami”, którego zakończenie odbyło się na Kopcu Kościuszki, gdzie uczniowie zaśpiewali kilka pieśni patriotycznych.

– 18 listopada: W Kurtynie odbyły się warsztaty harcerskie Krakowskiej Komendy Chorągwi ZHP im. Tadeusza Kościuszki.

Tych kilkanaście wydarzeń spośród wielu, które w minionym roku odbywały się na Kopcu Kościuszki, świadczy, że Mogiła Kościuszki żyje w świadomości polskich środowisk szkolnych, przewodniczkich i innych jako ważny symbol i miejsce edukacji patriotycznej. Jest też ten Kopiec obecny w świadomości cudzoziemców.

200-LECIE KRAKOWSKIEGO POGRZEBU KOŚCIUSZKI

Z okazji minionej w dniach 22–23 czerwca 200. rocznicy krakowskiego pogrzebu i wawelskiego pochówku Tadeusza Kościuszki z inicjatywy i usilnym

4. Tablica Kościuszkowska na murze kolegiaty św. Floriana. Fot. ze zbiorów Komitetu Kopca Kościuszki

staraniem prezesa Komitetu u władz kościelnych, a ściślej u metropolity krakowskiego i w urzędzie konserwatorskim zabytków kościelnych – z funduszy Komitetu została wykonana i zawieszona na zewnętrznym murze po stronie północnej bazyliki św. Floriana na Kleparzu tablica pamiątkowa. Staraniom prezesa o tę tablicę sekundował ks. prałat Jacek Urban – profesor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II i członek naszego Komitetu³.

Z tej samej okazji 200-lecia krakowskiego pogrzebu Kościuszki dn. 29 maja 2018 roku prezes Komitetu wygłosił w ramach wtorkowych odczytów w Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa prelekcję: „Pogrzeb i mogiła Kościuszki”.

Dnia 23 czerwca ks. prałat Jacek Urban odprawił w krypcie św. Leonarda mszę św., w której udział wzięli członkowie Komitetu.

DOROCZNY OBCHÓD INAUGURACJI INSUREKCJI W KRAKOWIE

Dnia 24 marca 2019 roku minęła 225. rocznica wybuchu insurekcji. Ponieważ w tym roku wypadła ona w niedzielę, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, główny organizator oficjalnych uroczystości na Rynku, przeniosła je na poniedziałek 25 marca. Jednak delegacja Wojewody Małopolskiego, delegacja Komitetu, ZHP Chorałowi Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki i Fundacji Kościuszkowskiej w Krakowie złożyły kwiaty na płycie Przysięgi w niedzielę. Przybył też z Warszawy dr Leszek Marek Krześniak, prezes Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej i prezes Towarzystwa Przyjaciół Maciejowic, oraz delegacja samorządowców z Garwolina. Uroczystość uświetniła grupa rekonstrukcyjna: VII Regiment Pieszny Potockiego z Poznania, ze swym dowódcą Waldemarem Królem, prezesem Stowarzyszenia Broni Czarnoprochowej w Poznaniu. Grupa ta przypomina tradycje oddziału wojskowego armii koronnej, który m.in. brał udział w działaniach zbrojnych, bitwach i potyczkach wojny polsko-rosyjskiej 1792 roku (Zieleńce) i w insurekcji (Racławice, Szczekociny, Chełm, Raszyn i Gołkowice). Żołnierze Regimentu dali pokaz musztry i wystrzelili salwę honorową, po czym wszyscy uczestnicy uroczystości z Rynku ulicą Grodzką przemaszerowali na Wawel, gdzie przy sarkofagu w krypcie św.

Leonarda złożono hołd cieniem Kościuszki. Uroczystość wzbudziła zainteresowanie licznych krakowian i turystów.

Udekorowany widocznymi z miasta barwami biało-czerwonymi Kopiec Kościuszki, na który wstęp w tym dniu był wolny, a dopisywała wiosenna pogoda, odwiedziły 2953 osoby. W poniedziałek, który również był dniem wolnego wstępu, Kopiec odwiedziły już tylko 263 osoby.

SPRAWA BIBLIOTEKI KOMITETU

Dnia 15 października 2018 roku prezes Fundacji im. Tadeusza Kościuszki pan Tomasz Otrębski zwrócił się z pisemną ofertą sprzedaży zgromadzonego przez siebie księgozbioru kościuszkowskiego za cenę 100 tys. złotych. Na księgozbiór ten składają się wydawnictwa XIX- i XX-wieczne polskie i obcojęzyczne, osobny zaś zbiór stanowią kościuszkiana wydane po 1945 roku. Pierwotnie proponowana cena została w wyniku pertraktacji obniżona do 80 tys. złotych, ekspertyza antykwaryczna księgozbioru potwierdziła jego wartość i prezes Komitetu rozpoczął starania o pozyskanie funduszy na zakup. W tym celu złożył wizytę wojewodzie małopolskiemu, który obiecał znaleźć sponsora. Starania te nie dały jednak rezultatu. Na pisma w tej sprawie wysłane przez prezesa odpowiedział jedynie prezes Zespołu Elektrowni Wodnych w Niedzicy pan Leszek Bajorek-Fiałkowski, który przekazał 10 tys. złotych. Nie ustajemy w staraniach o pozyskanie funduszy na zakup księgozbioru Tomasza Otrębskiego. Zważywszy na planowane przez Komitet prace nad szczegółowym kalendarium życia i dokonań Tadeusza Kościuszki oraz bibliografii kościuszkowskiej – celowość tego zakupu jest bezdyskusyjna.

MYŚLAĆ O 200-LECIU KOMITETU

Na dzień 23 listopada 2020 roku przypadnie 200-lecie ustanowionego przez Senat Rządzący Rzeczypospolitej Krakowskiej Komitetu Zarządzającego Budową Pomnika [Mogiły] Tadeusza Kościuszki, którego prawnym kontynuatorem o nieprzerwanej tradycji jest Komitet Kopca Kościuszki. Dla uczczenia tej rocznicy przystąpiliśmy do opracowania – wspólnymi siłami obecnych członków Komitetu i doproszonych autorów – słownika biograficznego członków Komitetu w latach 1820–2020. Na koniec roku 2020 planujemy też otwarcie wspomnianej już wystawy *Kościuszko – bohater wciąż potrzebny*.

³ Z uwagi jednak na przedłużające się starania o tablicę uroczystość jej odsłonięcia odbyła się z rocznym opóźnieniem – w czerwcu 2019 roku.

5. Tak co roku wygląda Kopiec Kościuszki w uroczystych dniach: 24 marca, 3 maja, 15 sierpnia i 11 listopada. Fot. Paweł Krzan

INNE

W ramach remanentów po Roku Kościuszki 2017 w 84. tomie „Rocznika Krakowskiego” ukazał się artykuł sprawozdawczy⁴. Staraniem prezesa Komitetu wydany został także „Zeszyt Kościuszkowski” nr 3 pt.: *Kościuszko. Człowiek – czyny – tradycja*, będący zbiorem 18 artykułów o tematyce kościuszkowskiej autorstwa członków Komitetu (i Krzysztofa K. Daszyka), które w ciągu roku 2017 ukazywały się na łamach „Dziennika Polskiego”. Natomiast wciąż nie został oddany do druku „Pamiętnik obchodów Roku Kościuszki w Krakowie”, na który złożą się m.in. wykłady z cyklu „Fenomen Kościuszki”, głoszone w Galerii Sztuki Polskiej XIX Wieku w Sukienicach, materiały z międzynarodowej konferencji: „Integracja wokół Kościuszki – On do całego świata należy”, kserokopie ważniejszych pism, kalendarium i album fotografii.

Ukazało się pokłosie światowego konkursu na utwór prozatorski lub poetycki ogłoszonego z okazji światowego Roku Kościuszki przez *Kościuszkę He-*

ritage w Sydney i rozstrzygniętego przez międzynarodowe jury. Jest to antologia tekstów anglojęzycznych i polskich pt. *Kościuszko. Friend of humanity – Przyjaciel ludzkości*. Do polskojęzycznej części tej antologii wstęp napisał prezes Komitetu. Cała antologia, zawierająca ponad 60 utworów prozatorskich i poetyckich o Kościuszcze po angielsku i po polsku autorstwa młodych i starszych z całego świata, jest świadectwem pośmiertnego życia Kościuszki w pamięci globu w XXI wieku.

Profesor Czesław Dźwigaj wykonał gipsowy odlew popiersia Kościuszki – jego oryginał (autorstwa Alfreda Dauna) znajduje się w pałacu biskupów krakowskich, a pierwsza kopia, wykonana za zgodą kard. Stanisława Dziwisza, jest w posiadaniu Komitetu. Odlew prof. Dźwigaja jest przeznaczony dla polonijnego Towarzystwa Kościuszki działającego nieprzerwanie od 2. połowy XIX wieku w Kurytybie w Brazylii.

W dniu 16 kwietnia 2018 roku rodzina Mysiaków z Krowodrzy ofiarowała do zbiorów Komitetu litograficzny konterfekt Kościuszki w magierce (z XIX/XX wieku), który przez kilka pokoleń wisiał w domu tej rodziny pośród świętych obrazów.

Od 20 do 23 czerwca 2018 roku prezes wraz z dyrektorem Biura Komitetu uczestniczyli w międzynarodowej konferencji na zamku w Rapperswilu pod hasłem „Magna res Libertas”. Konferencję zor-

⁴ Mieczysław Rokosz, *Obchody Roku Kościuszki w Krakowie. Czynności Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie od 23 marca 2017 do 23 kwietnia 2018 roku*, „Rocznik Krakowski”, T. 84: 2018, s. 157–171.

ganizowali: IPN, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum w Rapperswilu i Ambasada RP w Bernie z okazji 150-lecia wzniesienia Kolumny Barskiej (1868 roku) i 100-lecia odzyskania niepodległości. Prezes wygłosił (poza programem) krótki referat o Kopcu Kościuszki jako symbolu Niepodległości. Ponadto wręczył dyrektor Muzeum Polskiego w Rapperswilu, pani Annie Buchmann, medal kościuszkowski z wygrawerowaną specjalnie okolicznościową inskrypcją oraz przekazał wydawnictwa Komitetu. Na prośbę przedstawicielki esperantystów polskich prezes przygotował tekst o Kościuszcze i jego zasługach dziejowych do prospektu dla członków światowego kongresu esperantystów, który odbył się w lipcu w Lizbonie.

W dniu 5 grudnia 2018 roku prezes Komitetu złożył wpis do Księgi Kondolencyjnej wyłożonej w Konsulacie Stanów Zjednoczonych z powodu śmierci byłego prezydenta Stanów Zjednoczonych Georga H.W. Busha.

Jak co roku prezes uczestniczył także w uroczystościach rozpoczęcia dorocznego marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej 5 i 6 sierpnia w Krakowie i Michałowicach, a 12 sierpnia w zakończeniu marszu w Kielcach. Na zaproszenie zaś Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana Kasprzyka w dniu 18 sierpnia wziął udział w obchodach rocznicy bitwy w Zadwórzcu⁵ pod Lwowem.

⁵ Bitwa pod Zadwórzem, 33 km od Lwowa, rozegrała się 17 sierpnia 1920 r. w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Liczący 330 osób oddział obrońców Lwowa stawiał heroiczny opór przeważającym siłom bolszewickiej Pierwszej Konnej Armii Budionnego. Poległo 318 obrońców, ale Budionny odstąpił od marszu na Lwów. Bitwa, która zyskała miano „polskich Termopil”, zakończyła się więc operacyjnym sukcesem strony polskiej. Dla upamiętnienia bitwy usypano w Zadwórzcu kopiec.

Na zaproszenie Kancelarii Prezydenta RP w dn. 10 grudnia uczestniczył w Gali Opiekunów Pomników Historii, która odbyła się w Teatrze Narodowym w Warszawie. Dnia 24 lutego 2019 roku był na obchodzie 156. rocznicy bitwy w Małogoszczu – jednej z największych bitew powstania styczniowego.

Komitet nasz został nominowany do konkursu „Kraków bez granic” z uwagi na przyjazne osobom z niepełnosprawnością rozwiązanie wnętrza naszego centrum wystawowo-konferencyjnego w Kurtynie. W dniu 20 marca 2019 w Hali Cracovia – Centrum Osób Niepełnosprawnych odbyła się gala konkursu, podczas której odebraliśmy symboliczną nagrodę w kategorii obiekty zabytkowe.

W okresie sprawozdawczym Komitet obradował w następujących terminach: 24 kwietnia (Zebranie Walne Sprawozdawcze), 12 czerwca, 15 października – 2018 roku i 8 stycznia 2019 roku. Zebrania pierwsze i ostatnie odbyły się w Kurtynie pod Kopcem, dwa pozostałe – w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii UJ w Collegium Kołłątaja przy ul. św. Anny 6.

Mieczysław Rokosz – dr hab., historyk mediewista, emerytowany wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego i profesor Akademii Ignatianum. M.in. członek Wydziału Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, prezes Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie.

PROCEEDINGS OF THE KRAKÓW KOŚCIUSZKO MOUND COMMITTEE FROM 24 APRIL 2018 TILL 26 MARCH 2019

The main task of the Committee is to take care of the symbolic Kościuszko Grave. The Mound as a geotechnical structure is monitored by devices installed inside, and the data is collected electronically. The project of renovation and stabilisation of the Mound is being prepared.

The adaptation of Bastion V for the purposes of the permanent exhibition “Kościuszko – the Still Needed Hero”, financed by the Social Committee for the Restoration of Monuments of Kraków (SKOZK) and the Małopolska Region Marshal’s Office, was underway. It should be emphasised that the renovation project took

into account the needs of people with physical disabilities.

In 2018, 169,674 people visited the Mound (21,968 more than in the previous year). During the 100th anniversary year of Poland’s regaining independence, the Mound was a venue for many patriotic events.

A number of important events took place in the exhibition and conference centre and on the Mound, such as an away meeting of the Architecturae Militaris Committee of the Polish National Committee ICOMOS; the 6th Conference of Youth Patriotic Education; the Surveyor’s Day entitled “We Traversed Independent Poland”; the oath-

taking ceremony for first year students at the Adam Mickiewicz 4th Lyceum in Warsaw; scouting workshops of the Command of the Polish Scouting Association's Kraków Region; expedition to the Mound of the disabled wards of Anna Dymna's Foundation "Mimo Wszystko" (Despite Everything).

On the occasion of the 200th anniversary of the funeral of Tadeusz Kościuszko in Kraków, the Committee funded a memorial plaque on the wall of St. Florian's Collegiate Church. The Committee's representation also participated in the annual celebrations of the outbreak of

the Kościuszko Uprising (24 March). In addition, efforts were made to purchase the Kościuszko Book Collection from the Tadeusz Kościuszko Foundation in Kraków.

With the 200th anniversary of the Committee in mind, preparatory work began on a biographical dictionary of Committee members in 1820–2020. Director of the Committee's Office and its President participated in the "Magna Res Libertas: Towards Independent Poland" conference organized by the Polish Museum in Rapperswil. The President also represented the Committee at other patriotic events in Poland and abroad.